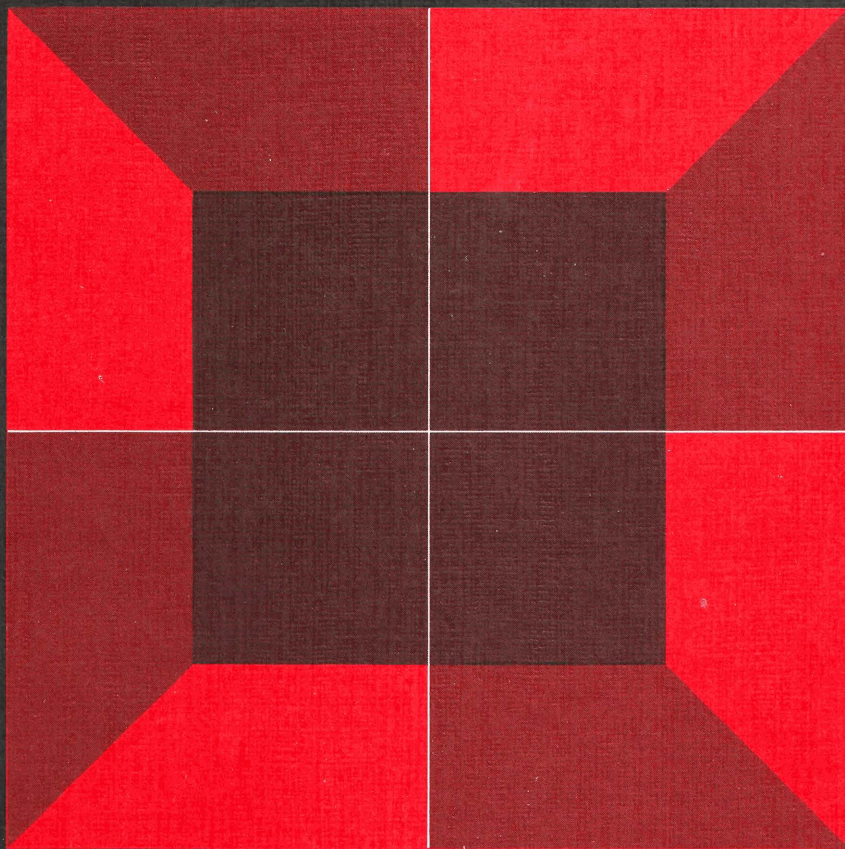

Bo Göranson red.

DATA
UTVECKLINGENS
FILOSOFI

C&J

Bo Göranson (red)

Thomas Fürth, Peter Gullers, Börje Johansson,
Jerker Lundequist, Kalle Mäkilä, Tore Nordenstam,
Erik Sandewall, Anna Sjödahl

DATAUTVECKLINGENS FILOSOFI

Tyst kunskap och ny teknik

Carlsson & Jönsson Bokförlag AB

Minervaböckerna

Adress:

Carlsson & Jönsson Bokförlag AB
Bredgr. 2 111 30 Stockholm
tel. 08-11 05 12

ISBN 91-7798-008-5

© 1983, Författarna, bildkonstnärerna
Carlsson & Jönsson Bokförlag AB och Arbetslivscentrum
Omslag Arne Öström, Förlagsateljén AB
Tryck Skogs Grafiska AB, Malmö 1984

Innehållsförteckning

Författarpresentation	9
Förord	11
Av Bo Göranzon	
Bakgrunden	12
Av Bo Göranzon	
Ett pragmatiskt perspektiv på datautvecklingen	17
Av Tore Nordenstam	
<i>Om klockor, böcker och datorer</i>	17
<i>Om tysta kunskaper</i>	19
<i>Begreppslig kompetens</i>	23
<i>Fallstudier och vetenskaplig begreppsbyggnad</i>	25
Tyst kunskap – tre exempel	27
<i>Felsökning i ett datorprogram</i>	29
Av Per Svensson	
<i>En båtbyggare på Västkusten</i>	29
Av Thomas Tempte	
<i>Om ljusbedömning i fotografi</i>	31
Av Peter Gullers	
Vad är en dator?	35
Av Bo Göranzon	
<i>Tal som en abstrakt idé</i>	37
<i>Abacus – ett första steg mot automatisering</i>	39
<i>Det stora språnget mot det abstrakta – Descartes algebra och Pascals räknemaskin</i>	41
<i>Det matematiska språket som förebild</i>	43
<i>Systemutvecklingsprocessen för en datorbaserad modell för värmeberäkningar</i>	45

Datautvecklingens filosofi	51
<i>Två oförenliga traditioner</i>	51
Av Tore Nordenstam	
<i>Vad skall en påverkare kunna?</i>	51
<i>Två oförenliga traditioner</i>	53
Om regelföljande	58
Om modeller	58
Om handling och arbete	60
<i>Ideologi och teknologi</i>	63
Av Jerker Lundequist	
<i>Kunskapsobjektets betydelse</i>	64
Herbert Simons betydelse	66
<i>Om möjligheten av en generell teori om design</i>	66
<i>Vad gör en designer? Modeller?</i>	68
<i>Vad gör en designer? Normer?</i>	71
Språkspel och tekniska språk	73
<i>Två kunskapsformer</i>	75
Bärare av kunskap	78
<i>Professionen som bärare av den tysta kunskapen</i>	79
Till kritiken av informationsteknologin	82
Teknologi och ideologi	84
<i>Vad är aktionsforskning?</i>	85
Av Bo Göranson	
<i>Datoranvändning för skogsvärdering – en fallstudie</i>	85
Bedömning av generaliserbarhet av en fallstudie	92
<i>Fördjupning av analysen av långsiktig datoranvändning</i>	93
Om bild och verklighet	94
<i>Utställningen "Konst och Vetenskap och Arbetets Ära"</i>	96
Konstens pedagogiska och upptäckande funktion	100
Shakespeares "Stormen"	100
Strindbergs "Fröken Julie"	102
Peter Weiss "Nya Processen"	104

praktikfall	105
Av Bo Göranson	
Arbetsbilder	105
Utredningsdirektiven	111
ADB inom försäkringskassorna – ett fackligt handlingsprogram	113
Värderingar och intressen i ALLFA-utredningen	115
Organisationssyn och teknikval inom offentlig administration 1930– 1980. Exemplet socialförsäkringen	119
Av Thomas Fürth	
Inledning	119
Folkrörelse – eller myndighetstradition	121
Pensionsförsäkringen – en statlig socialförsäkring	123
Sjukförsäkringen och staten	126
Kassorna, effektiviteten och demokratin	128
Tillförlitlighet och ekonomi – ny statlig effektivitetssyn	130
ADB införs i kassorna	132
Två organisationssätt	135
Tekniken styrande	137
Fackliga erfarenheter av ALC:s forskningsprojekt och ALLFA- utredningen	138
Av Börje Johansson	
En väckarklocka	138
ALLFA-utredningen kom till	139
Kontakter med Arbetslivscentrum	140
Studiecirkelarbeta ger handlingsprogram	142
Arbetsplanering, organisation och samverkan	143
Handlingsprogrammet arbetas fram	143
ALLFA-utredningen arbetade vidare	144
FF-ALC-kontakterna var omfattande	147
ALLFA på rätt väg	148
Kan kunskap lagras i en maskin?	150
Två framtidsbilder	150
Av Bo Göranson	
Bruksanvisningar och sakkunskap	158
Av Erik Sandewall	

<i>Kunskapsteoretiskt misstag</i>	164
Av Bo Göranson	
<i>Subjektiv och objektiv sakkunskap</i>	167
Av Erik Sandewall	

<i>Verksamhetslust och bildning</i>	172
Av Bo Göranson	
<i>Arbetets "hjälte"</i>	172
<i>Tjechovs "Tre systrar"</i>	175
<i>Verksamhetslust och bildning</i>	177
<i>Nigel Williams "Klassfiender"</i>	178

Bilagor

1. *Konst och Vetenskap och Arbetets Ära, Informationsfolder Arbetslivet i centrum* 185
2. *Utredning om ADB inom den allmänna försäkringen, Socialdepartementet, Kommittédirektiv 1977:52* 193
3. *Yttrande över rapporten "Folkrörelse- eller myndighetstradition", Sture Wallmon, Riksförsäkringsverket, 1980-12-11* 199
4. *Yttrande över rapporten "Värderingar och paradig vid datasystemutveckling", Sture Wallmon, Riksförsäkringsverket, 1980-11-06* 202
5. *Bo Göranson, "Perspektiv på datasystemutveckling. Om vakthållning av yrkeskunskaperna i arbetslivet vid datorstödd handläggning". Anförande vid Försäkringsanställdas Förbunds sextonde ordinarie kongress, 1979-08-14* 206
6. *Yttrande över ALLFA-utredningens lägesrapport "ADB inom den allmänna försäkringen på 1980-talet och därefter" (DS S 1979:4). Bo Göranson och Kalle Mäkilä, PAAS-projektet, Arbetslivscentrum, 1979-11-08* 221
7. *Yttrande över ALLFA-kommitténs betänkande "Socialförsäkringens datorer", SOU 1981:24, Bo Göranson och Kalle Mäkilä, PAAS-projektet, Arbetslivscentrum, 1981-10-30* 232

Noter 241

Litteratur 249

Sakregister 253

Tyst kunskap och ny teknik

Ett av datasamhällets viktigaste problem gäller yrkeskompetensen. Hur utvecklar och upprätthåller man denna i ett datoriserat och alltmer abstrakt arbetsliv?

Grundläggande tema i *Datautvecklingens filosofi* är begreppet "tyst kunskap", dvs själva kärnan i yrkeskompetensen. Här diskuteras teori och praktik, påståendekunskap och förtrogenhetskunskap, kreativitet och bruksanvisningar. Spänningen mellan ett tekniskt/naturvetenskapligt och ett humanistiskt perspektiv genomströmmar framställningen.

För första gången diskuteras här på allvar de långsiktiga konsekvenserna av den nya tekniken.

Bo Göranson är bokens redaktör och huvudförfattare. En rad kompetenta experter med bakgrund i bl a historia, språkfilosofi och artificiell intelligens medverkar som författare.

Carlsson & Jönsson Bokförlag

ISBN 91 7798 008 5